

Mirada femenina del desprendiment

Ja sabem que des del principi dels temps i en totes les societats, una part important del que fa referència a la cura de les necessitats humanes en les seves diverses manifestacions, pertany a la vida **privada**, generalment confiada a les dones; treball constantment lloat i considerat com un fonament important del teixit social. Molt importants, però que, quan es posa(va) en relació amb esferes de l'activitat masculina, sempre queda(va) a un segon ni vell, més humil, ja se sap!

En les anàlisis, m'he parat en dos punts de vista: el més personal/individual i el més social. El primer fa referència a la postura de qui pensa que “el fet de tenir cura de” **no** és tant una professió com una **actitud humana moguda per la generositat i el desprendiment**, que s'ha de conrear perquè és necessària per a l'existència, i s'hi afegeix “com una disposició o un valor generalment associat a les dones”.

El segon es decanta més aviat cap a la **socialització**, i **professionalització** sobretot en el sentit que s'haurien de donar unes condicions mediambientals i laborals que no suposessin retallades salarials, que és el que passa quan hi ha demanda de reducció de jornada per a tenir cura de persones vulnerables en la família. Cura i reducció de sou que normalment recau en les dones.

L'argument de la demanda és: si la cura és un bé públic i social que resolt moltes carències, s'ha de trobar una solució que es fonamenti en la justícia, i no només en la bona voluntat i esperit de sacrifici de les dones que perpetua la injustícia establerta.

En el fons, no es tracta de discrepàncies irreconciliables entre ambdues postures, més aviat es tracta de perspectives que han de sumar perquè ambdues assumeixen que es tracta de l'expressió de l'amor entre persones en l'aplicació d'uns coneixements apropiats, procurant una bona professionalització en favor d'una societat sana, solidària, compromesa. La remuneració s'entén que ha de ser tant en els centres apropiats on hi treballen professionals com en la família. És evident que no em refereixo a l'àmbit del voluntariat, necessari, però que es mou en altres paràmetres.

Tothom està d'acord en el fet que la tasca és tan tradicionalment femenina que, al final, quan es realitza a casa, queda invisibilitzada perquè

les pràctiques familiars d'atenció a ancians, infants, malats... generen la seva pròpia visió del que és “bo” o del que s'ha de valorar com a virtut. I ha arribat a imposar-se com a normal. “És natural que això ho facin les dones, elles ho saben fer més bé.....”

Però la vida ha canviat i ara ens adonem que tots plegats hem descuidat la **casa comuna**, el lloc que hem de compartir, sigui la gran casa dl món o la més familiar, molt més petita. Poc a poc les hem descuidat perquè, des de la primera revolució industrial (a finals del s.XVIII) amb la mecanització i els horaris excessius imposats, les presses, l'estrès i els problemes generats, han tocat de ple les actituds i accions personals, d'homes i dones, s'entén, Per tant, s'imposa pensar en una veritable comunitat/societat d'atenció a la vulnerabilitat, és a dir, un entorn favorable al treball i desenvolupament personal. S'han fet uns passos, però sabem que no són suficients i no arriben a totes les persones que necessiten ajuda.

Què podem de fer? No tinc receptes, però podem veure alguns elements de reflexió que es van repetint i que ena poden ajudar.

1. **Prendre consciència de la realitat.** Tenir ben clar, per a saber com s'ha d'actuar a cada lloc, que **les pràctiques femenines** sempre s'han donat en un marc social influenciat per la classe social (diners, nivell cultural, barri de residència, treball), la raça i la pobresa material, situació que ha dividit les dones (no totes, a tot arreu, els toca fer el mateix. Tenir 4 fills amb criades o sense canvia molt...)

La configuració i ordenació d'aquesta realitat ha estat tradicionalment realitzada per barons. La feina manual, les dones. Avui també hi ha dones al cap de munt, però no han desaparegut els supòsits de classe.

2. Hem de saber que estem en un moment de crisis diverses, però no és la fi **del** món, sinó només d'**un** món en concret que està en un procés de canvi, de trànsit i creixement, com ha passat en altres èpoques i s'han buscat solucions. Avui s'hi suma la importància dels moviments mundials migratoris, amb el que també es trastoca el repartiment de feines, sobretot en el terreny de la cura i treballs domèstics. Ens preguntem si, abans i ara, aquestes dones estan preparades o és sols una feina per guanyar-se la vida.

3. Tenir clar que cada u, individualment, no pot solucionar-ho tot. És època d'incertesa..., i nosaltres no som les salvadores, sinó persones que, pel fet d'estar en aquest món, també ho estem patint i compartint. Ens hem d'associar i revisar les actituds....
4. Demés, **hem d'anar amb els ulls oberts**, perquè en aquest món en què tot sembla tan negre, hi hem de saber descobrir la bondat, la generositat..., que hi ha persones totalment lliurades als altres, des del voluntariat a la professionalitat (recordem aquest temps de pandèmia, personal dels hospitals). Unes ajuden silenciosament a casa, altres ho demanen al carrer amb les seves veus i pancartes, i altres buscant solucions a nivell econòmic, sanitari, social. El que està prohibit és la indiferència.....
5. I el que **m'ha semblat més important**: Acollir la vulnerabilitat en totes les seves manifestacions, ser conscient dels propis dubtes, incerteses, límits, pors o desànim, ens exigeix **fer una opció ètica**, ampliant la nostra capacitat de sentir amb els altres (atenció migracions). Em tenim la capacitat, les dones normalment estem més atentes als petits detalls, podem patir amb els qui pateixen, donar la mà, somriure, mirar d'una manera carinyosa... i deixar-nos commoure com Jesús es va commoure davant del sofriment d'aquells que se li apropaven. Amb ell podem aprendre que la resposta ètica és compassió i responsabilitat, i també engegar respostes.....

La Dra. **Adela Cortina**, filòsofa valenciana important en el camp de l'ètica, m'ha fet recuperar el sentit d'un concepte que potser no ens agrada massa: "obligació". Un concepte que hem de llegir d'aquesta manera: **OB-LIGATS**, que vol dir "que estem lligats per causa de", que som sers relacionats, que ningú no pot passar de l'altre. Si haig d'ajudar un altre és perquè jo soc "un altre" per a ell. Això vol dir que hem de reactivar el "nosaltres", el sentit comunitari, la dimensió relacional; perquè estic relacionada amb l'altre per força, per naixement, per compartir el mateix món. Amb llenguatge més castizo diríem: "estamos obligados a arrimar el hombro".

I una observació: dones i homes patim d'un defecte molt comú: estem disposades a totes les demandes de despreniment, som molt generoses...., però ens costa molt o som incapaços de demanar un favor que posi al descobert la nostra pobresa...., per aquesta banda, no sabem compartir....

És cert que hi ha molts homes que ens poden donar lliçons de tendresa i despreniment però, en general, necessiten planificar més, fer més previsions, assegurar resultats. Les dones, també en general, som més intuïtives, estem més dotades per a caminar al costat de qui pateix. Des de la fe podem redescobrir el poder, la saviesa, la bellesa d'un Déu que ens invita a transitar en la incertesa del què passarà, però en la confiança del seu amor ens llencem, el que no vol dir que ens estalviaria ni els dubtes, ni la inseguretats, ni les preguntes i ni la feina. Però ell, el Crist ressuscitat, ens mostra el camí que ens fa reconèixer com plenament humans i ser per als altres una "abraçada", per a tothom, sense discriminacions.

El que he dit fins aquí és vàlid per a tothom, creients o ateu. Però ara som en el marc d'una **comunitat parroquial**, una parcel·la de l'Església universal. Per això el que diem com necessitat evangèlica d'atenció als més vulnerables, la parròquia (l'Església) ho enfoca com una **tasca pastoral** que s'arrela en la mateixa missió de l'Església.

Teòlogues i teòlegs especialistes afirmen que en els propers anys, la pastoral com a cura, ha de posar molta atenció a la **comunitat** (persones), a la **celebració** (litúrgies), al **missatge** i somni de Jesús, a la solidaritat, a la compassió cristiana, que no és donar pa, sinó **compartir** el pa. Tenir cura vol dir "**sentir-se afectat**", que no vol dir ser *controladors* ni *vigilants*. Vol dir comprovar si em fa mal de veritat la pobresa que veig al meu voltant, si m'afecta la violència de les guerres que es donen a milers de km. de casa nostra, de les que rebem, vivim i patim les conseqüències; és la **comunió amb els qui pateixen**, lluny de tot paternalisme i de la idea de "ramat", que segrega; és l' "**acompanyament**", la "**compassió cristiana**", és aquella "**ob-ligació**" que he dit abans, que no té res que veure amb el sentimentalisme buit de contingut que et fa donar la roba que et sobra a final de temporada....per tenir més espai a l'armari...

Tenir cura exigeix desprendre's d'alguna cosa. És una manera de viure que no cal que es faci en nom de Déu, (fixem-nos en la quantitat d'associacions d'ajuda laiques que hi ha). Tampoc puc dir que sigui un privilegi femení, sinó un **estil** de viure al que hi estem cridats igualment dones i homes, cadascú amb les característiques que li seran pròpies. No hi ha una "ètica femenina" excloent, per això no es pot apel·lar mai a uns valor femenins alternatius (enfrentats) als valors de l'activitat realitzada pels barons. Una vegada més, s'ha de sumar.

Dit això, sí que distingeixo la **manera** d'actuar, una sensibilitat, un tipus de compromís segons quin sigui l'**origen** i la **font** de l'acció. Parlo d'aquella força que és la que em manté en el nivell del despreniment, del donar-me. En l'acció ens hi trobem homes i dones, creients i ateus. Per a uns, el punt de partida està en la persona que pateix, el sofriment commou; per altres, tot i tenint en compte el germà que pateix, **la font està en la crida de Déu**: "*Caïn, què n'has fet del teu germà?*" (no dic: "què se n'ha fet"). Cada dia tenim l'oportunitat de redescobrir en el Parenostre que som fills i filles d'un mateix pare i li demanem que no ens permeti caure en la temptació de l'oblidar-ho i que no ens deixem portar per cap de les formes d'egoisme que impedeixin descobrir la seva presència.

Riccardo Tonelli, salesià dedicat a la pastoral, recorda que aquesta acció d'atenció als altres, "**és una de les formes de la comunitat eclesial, animada per l'Esperit Sant, per a realitzar el projecte salvador de Déu sobre l'home i sobre la seva història, segons les situacions concretes de la vida**"..... sobretot d'aquells que pateixen aquelles situacions que fan mal perquè destrueixen el cos, l'ànima, la vida i massa vegades, la dignitat de cada persona.

Tonelli no diu res que no hagi dit ja el papa Francesc i sobre el que crida contínuament l'atenció. L'any 2013, tot just elegit papa, va fer una crida a tota l'Església perquè es fes càrrec de **qualsevol persona** portadora d'un sofriment, físic o psíquic, amb aquestes paraules:

"Jo veig amb claredat que el que avui necessita l'Església més que mai, és la capacitat de curar ferides i donar escalf al cor dels fidels, ser al costat dels qui pateixen, sentir-se prop"

Aquest és el discurs del Jesús històric i de l'Església. Un missatge que és per a tothom però que, en general, ha trobat **més resposta en les dones**; però en la societat, he dit abans, tot el que fa referència a la cura a la que s'ha de fer front cada dia, s'ha considerat com una activitat residual que pertany a la vida privada i com si fos encomanada a les dones, acostumades a patir des de les *regles mensuals* al *pariràs amb dolor*; o com si per naturalesa l'actitud de despreniment en favor de les persones que pateixen fos específica de les dones, o com si formés part de la divisió sexual del treball que s'ha convertit en problema de gènere, sense saber, massa vegades, el què es vol significar.

El despreniment en forma d'acompanyament a les persones més necessitades, és una actitud o una virtut que s'ha de formar des del naixement: a la família, a l'escola, a la catequesi. És una forma de ministeri que s'ha de potenciar, amb l'exemple i amb la paraula. El papa ens ha recordat moltes vegades que sempre hem d'estar en actitud "d'hospital de campanya" capaços d'acollir els necessitats de tota mena.

No són paraules buides de contingut, sinó que és una crida a la urgència a **canviar la nostra escala de valors**, a orientar-la d'una altra manera: canviar la cultura del "jo" per la cultura de tenir cura de l'"altre", "nos-altres", una **crida a sentir-se cridat a la responsabilitat de la Creació** i, des de la vocació cristiana, compartir amb el món la responsabilitat de donar-se a una humanitat ferida per tant sofriment: guerres, morts, pèrdua dels béns materials, de la dignitat, famílies destrossades, un futur digne negat als joves; sense oblidar les obligades migracions per causa de la perversa distribució de la riquesa que posa en mans d'uns quants la propietat dels mitjans de producció i el control del mercat mundial. El món no ha estat mai una bassa d'oli, i avui tampoc.

Respecte els valors

La llista és immensa i alguns són més específicament masculins o femenins, però només com a *característiques* específiques. Ja he dit que les diferències, **no han de ser d'actitud**, perquè l'actitud ha de ser la mateixa. Les habilitats o carismes no poden ser de cap manera el fonament d'unes escales de valors excessivament rígides, controlades per les lleis i per la societat, o *pel que diran* que, al llarg de la història, han anat deixant les dones a la cuneta, al marge de la vida plena i digna, com la dels barons.

Una divisió que ha estat causa del masclisme que ha donat lloc a tantes formes de violència, cruentes o incruentes, silencioses, que s'han perpetrat contra les dones. En alguns aspectes hem millorat, però estem molt lluny de que sigui arreu i per tothom.

Topem amb el problema de la tradicional classificació dels valors, que sempre s'ha cregut que “*tenia raó de ser*”, i es dona(va) per justificada, vàlida, bona i eterna. Homes i dones estaven ben convençuts que aquesta era la voluntat de Déu reforçada per la predicació de l'Església, la tradició en minúscula i els interessos sectorials; un costum social i natural present ja des de la Creació. P.e. s'ha interpretat molt malament aquelles atribuïdes a Pau als Efesis (5,22-24)

“Dones, sotmeteu-vos als vostres marits (llegim-hi barons en general)... perquè el marit és cap de la seva muller, igual que el Crist és cap i salvador de l'Església, que és el seu cos. Per tant, així com l'Església se sotmet al Crist, també les mullers s'han de sotmetre en tot als marits”

Unes dones s'ho creien i ho patien perquè fora de la llar paterna o marital o del convent no podien anar enlloc, no tenien ni diners ni poder. Altres no ho creien i es saltaven la norma com podien. Revelar-se no era fàcil, ni a casa ni als convents. No hi havia despreniment, hi havia obediència anul·ladora.

Formem part d'una societat que se li diu **líquida** (amor líquid, treball líquid, responsabilitat líquida...) en la que els valors i les identitats de pobles i persones es desdibuixen. Una societat en la que resulta molt còmode **passar de les diferències sexuals a les de gènere** (amb un embolic ideològic de conceptes, dit sigui de passada), perquè ja ens va bé saber quins valors o qualitats s'han adjudicat als uns i a les altres i tancar cada u al seu espai per a jutjar segons uns criteris interessats. La igualtat sexual i sense cap explicació o l'anul·lació de les diferències de carismes evidentment **empobreix**, però cal anar en compte perquè la línia que separa les diferències és molt fina; la responsabilitat de la cura és per homes i dones, i cal tenint en compte que les diferències d'estil i sensibilitats no poden ser causa de l'esclavitud o anorreament, sinó un enriquiment per tota la societat.

Avui hi ha molts camins oberts i creiem que tot és possible, però, en realitat, produeixen també una desorientació, un desencís i desequilibris, i moltes frustracions. Els psicòlegs tenen feina. Jo no penso que hi hagi

pèrdua de valors, sinó més aviat que vivim en una situació de canvi i encara anem a les palpentes en les reivindicacions; tenim referents, ens falta formació, i ens falta encara molt temps per a que, en nom de la riquesa de cada u i el necessari benestar de les famílies i la societat, la capacitat de despreniment de les dones no sigui una excusa per amagar el desequilibri que es manté en la societat.

I acabo amb una reflexió/opinió:

El món és una gran sala de ball on hi hem vingut a dansar. **No** és l'escenari de "El gran teatro del mundo" de Calderón de la Barca (s.XVII) en el que els personatges s'han de posar els vestits del paper que els ha tocat de representar (nen, bellesa, pobre, rei, etc). Acabada la comèdia, els actors s'han de presentar a l'Autor i aquest jutja si han representat bé el seu paper. No m'agrada massa, no sé on posar la llibertat. Jo m'inclino més aviat per la dansa. La música no para mai, el que canvia és la melodia: unes vegades ens toca ballar "la dansa de l'obediència" (Madeleine Dêlbrel), a les lleis que regeixen la natura, al camí elegit lliurement, a la voluntat de Déu sobre la vida i la creació..., no puc viure fent el que em dóna la gana sobretot quan perjudica els altres; altres vegades és "la dansa de la llibertat", de la lliure adhesió, de la imaginació, dels desigs i dels projectes, del deixar-se anar; també és "la dansa del foc" (M. de Falla) com dansa de l'amor i de la mort, o com "metàfora de la vida" la contínua renovació, el símbol del moviment infinit..., **sempre hem de dansar**, però hem d'estar molt atents no sols a la melodia, sinó a la **música de fons** que cada vegada és més la del compartir, el de patir amb els altres, el despreniment en una maternitat contínua, simbolitzada en la dona, i compartida amb el pare, no perquè toca, sinó per fer de la cura una categoria bàsica de la nostra manera de ser en el món i una categoria bàsica de la tasca pastoral en l'Església.

Barcelona, Parròquia del Crist Rei, 25 de maig de 2022